Mabira kyekimu ku bibiira binansangwawo ebitasanidde kutataganyizibwa mu mbeera y'abyo ey'obutonde olw'emigaso egy'enjawulo egitasobolakuddizibwawo singa kiba kitataganyizibwa. Kirina obunene bwa yiika 74,935

(Dawkins, 1958).

Emigaso

Mabira mulimu ebitonde eby'omuwendo okugeeza:

- Ebyobulamu: Mabira alimu emitti mingi egikolebwamu eddagala eririmu ebikolo ebyenjawulo ate nga n'abazungu babyetanila nnyo era bajja nebabigula kuno nebakolamu eddagala eriwonya endwadde ezenjawulo.

- Mabira akola enkuba era nafukilira enyanja Nalubaale (Lake Victoria) n'emigga egiliranyewo nga Sezibwa ne Musamya, okwo kwogatta n'amazzi abantu abaliranyewo gebakozesa.

- Mu Mabira mulimu ebitonde ebyenjawulo ate ebyomuwendo okugeza: ebinyonyi, ebisolo, ebiwuka n'ebimera, era bino birina omugaso okukuuma obutonde kuno nga kwotadde n'okusikiriza abalambuzi okuja okwelorerea ku kula lya Mabira, Awamu n'abanonyereza ku nsonga ezitali zimu okuyiga n'okwaza amagezi agekikugu agenjawulo.

- Mu Mabira mulimu amakampuni gavumentti geyakiriza okukoleramu emirimu egyenjawulo egivaamu ensibi naye nga tegitataganya butonde bwa mabira okugeza nga: Alam Group of Companies – ekolera mu emirimu egiweza obuwumbi bubiri obwa silingi za Uganda.

- Mabira asengejja omukka omubi oguva mu makolero n'ebidduka negufuula empewo ennungi; ne govumenti ya Uganda yeeyama okukuuma Mabira nga takyusa butonde bwa Mabira okusobozesa eddibiro lyamasanyalaze erya bujagali eligenda okuzimbibwa, okukola obulungi nga lirina amazzi agalimala.

Mabira ngatemeddwa kiki ekiyinza okubaawo:

- Emigaso egyenjawulo egimenyeddwa waggulu gijja kukendera. Okugeza: tujja kwongera okussa empewo embi
- Eby'obulambuzi bijja kuzingama
- tujja kufiirwa ebimera eby'omuwendo ebibadde bikorwamu eddagala okuvumula endwade ezitali zimu.
- Enyanja n'emigga bijja kukalira era n'amazzi agakozesebwa mumaka gajja kukendera.
- Eddibiro lya masanyalaze Bujagali telijja kukola bulungi.
- Emigaso emirala njolo tujja kugifiirwa.

Obadde okimanyi nti...

"Ssemateeka wa Uganda akawairo 237 (2)(B) ka Gavumenti eyawakati n'ezebitundu zivunaanyizibwa okukuuma ebibira bino, emigga, entobazi, kulwa ba nansi?"

Naye bwewaabawo enteekateka y'okukyusa obutonde bwe bintu bino kulwo'bulungi bwa banansi, gavumenti ettekeddwa okwebuza ku banansi n'ebbakiriza.

Tuwabula Gavumenti obutemawo Mabira kusimba bikajjo olw'esonga ezilambikidwa wagulu. Naye ekozese amagezi gano wamanga:

- Obwakabaka bwa Buganda buwaddeyo ettaka mu Mukono district elisibola okusimbibwako ebikajjo. Naye kyetagisa okuteesa n'okukiriziganya ettaka bwelinakozesebwa
- Waliwo n'abantu abalinanye kampuni ya SCOUL era nga balina ettaka ate nga basobola okulima ebikajjo wabula kyetagissa kwogera nabo nebakiriziganya ku miwendo egyegasa kampuni kuba egulila ebikajo.